

חינוך החודש!

משולחן החוג לחינוך

בס"ד, ר"ח מר חשוון, תש"ף

ד"ר חוי ששון - מרכזת החוג לחינוך ומומחית להוראת המדעים

תחילת שנת הלימודים האקדמית מתרחשת תמיד בתזמון מושלם עם תחילת הקריאה בתורה בפרשות השבוע. כאן וכאן "מתחילים מבראשית".

הפסוקים הראשונים בתורה מעבירים מסר אמוני מרכזי להתבוננות בסובב אותנו ובתהליכים הקורים לנו כחלק ממהלך אלוקי. לעיתים חש האדם "תוהו ובוהו" מקומי, אישי ושאלות וספקות יכולים לעלות. אך מעל הרמה הפרטית, אומרת לנו התורה בפרקיה הראשונים - יש יד מכוונת, יש סדר מדויק, וחייב האדם כדרך התבוננות על חייו לחפש את "רוח אלוקים" המרחפת. בכל צומת בחייו כפרט ובחיי החברה והאומה ככלל.

התורה פותחת דווקא בסיפור הבריאה המופלאה והמורכבת, אולי כדי לפתח בנו את צורת ההתבוננות הנכונה על החיים ועל מקומנו בעולם. ההתבוננות ביקום האינסופי, בעולם הצומח ובעולם החי המתפקדים בסדר מופתי, מובילה את האדם ליראה ולקבלה, לתפיסת קטנותו מול העולם ומול גדולתו של הקב"ה ולהבנה של "מה רבו מעשיך ה'" (תהילים ק"ד).

מספרים על ניוטון שבמהלך עבודתו באוניברסיטת קיימברידג', שאל אותו חברו פרופסור אתאיסט לגבי מתקן המדמה מערכת שמש מורכבת שנעה באמצעות גלגלי שיניים, מי בנה את המתקן? השיב לו ניוטון בציניות: "המערכת נוצרה במקרה...סופה עזה שהתחוללה בחצר הגרוטאות שלי ערבלה את הגרוטאות בעוצמה רבה, וכששככה הרוח מצאתי את הדגם הזה בנוי". לאור תמיהת החבר הוביל אותו ניוטון לחלון ואמר: "הבט אל השמים וראה את אין סוף הכוכבים המסתובבים שם בסדר מופתי, תוך ציות לחוקים אוניברסאליים, ואתה טוען שכל זה נוצר במקרה?".

התורה, שפותחת בסיפור הבריאה המופלא, מדגימה לנו את צורת ההתבוננות הנכונה על הסובב אותנו. התבוננות זו הינה משמעותית ביותר בהיותה קובעת את השקפת עולמנו וכן את הבחירה בדרך.

ציוויו של הקב"ה שלא לאכול מעץ הדעת הובילה את האדם לבחירה בפעם הראשונה. "מעץ הדעת טוב ורע לא תאכל...כי ביום אכלך ממנו מות תמות" (בראשית ב' י"ז), ומנגד מתייחס הקב"ה לעץ נוסף - עץ החיים באמרו: "פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל, וחי לעולם" (בראשית ג' כ"ב).

למקרא שני פסוקים אלו עולה שאלה, מה היה מצבו של האדם לפני האכילה מעץ הדעת? האם היה אמור לחיות לעולם ורק לאחר האכילה הפך לבן תמותה, או שהיה אמור להיות לכתחילה בן תמותה ולכן ציווה אותו הקב"ה שלא לאכול מעץ החיים. אי הוודאות המופיעה כאן לגבי מצבו של האדם לפני החטא מזכירה מאד עיקרון בסיסי בתורת הקוונטים, והוא היכולת של חלקיק להיות בשני מצבים שונים בו-זמנית ועצם הניסיון לבדוק מהו מצבו יקבע אותו במצב אחד בלבד*. כאן וכאן לבחירה שלנו יש יכולת להשפיע על המהות, ולא רק על תוצאת המעשה הישירה. עצם בחירתו של האדם לאכול מעץ הדעת קבעה את גורלו ומהותו לכתחילה ובדיעבד.

מתובנות אלו של תחילת חומש בראשית ניתן להשליך לחיינו כאנשי חינוך. למדים אנו עד כמה חשובה ההתבוננות הנכונה והבחירה. הבחירה לראות את התלמיד, או את הילד הפרטי שלנו, באור מסוים משפיעה על התנהגותו ועל הגדרתו אפילו בפני עצמו. בכך מוטל עלינו תפקיד בעל משמעות גדולה ועמוקה ביותר. שנזכה כולנו להתבוננות טובה ומדויקת בתלמידנו ובסביבתנו ולבחירות טובות.

* להרחבה:

המלצה על ספר

"להתנסות ולהרגיש - למידה עצמית משתפת באקדמיה".

עורכת: דרורה פריצקר. הוצאת מכון מופת. 2018. [בספריית קמפוס אלון שבות: ק / 3.91 / 064]

הספר **להתנסות ולהרגיש** - למידה עצמית משתפת באקדמיה מדבר על הוראה ולמידה אחרת. הוא מביא סיפורי מסע של מרצים שחרגו מדרך הוראתם החזיתית-מסורתית, ויישמו למידה עצמית משותפת במסגרת תכנית ניסויית ללמידה עצמית במכללה האקדמית גורדון. הספר מרכז מחקרים שביצעו מספר מרצים במהלך הוראתם בשיטה זו ומצביע על תובנות והשתמעויות לכינונה של תשתית ללמידה עצמית משתפת באקדמיה, בהכשרת מורים ובבתי הספר.

